

Kemikalier på företag

projektrapport 2009

Innehåll

Sammanfattning	4
Diskussion av resultatet	6
Förslag på uppföljning	7
Arbetsgrupp och kontaktpersoner	8
Bakgrund	9
Syfte, mål och metodik	10
Tidplan	12
Metod	13
Resultat och kommentarer	15
Temadagarna	15
Antal besök på hemsidan	15
Sammanställning av inspektioner och utvärderingar	15

Bilagor (presenteras i separat dokument)

1. Synpunkter från möten med kontaktpersonerna
2. Inbjudan temadag
3. Inspektionsunderlag
4. Folder

Sammanfattning

Under 2008-2009 har Miljösamverkan Sydost arbetat med projektet ”Kemikalier på företag” i Kalmar län och på Gotland. Projektet är en del i arbetet med att nå det nationella miljökvalitetsmålet ”Giftfri miljö”.

Syftet har varit att stödja och stimulera företagens arbete med kemikalier för att identifiera och minska användningen av de farligaste ämnena. Ett annat syfte har varit att höja kunskapen om kemikalier hos företagarna och miljöhandläggarna.

I samarbete med Miljösamverkan Skåne arrangerades under år 2008 två utbildningsdagar om EU:s kemikalielagstiftning Reach. Målgruppen var våra läns miljöhandläggare. Under våren 2009 bjöd Miljösamverkan Sydost in företag och miljöhandläggare till en informationsdag om kemikalier i Oskarshamn och Visby.

74 företag i Kalmar län och på Gotland inspekterades med ett gemensamt underlag som **företagen fick ta del av innan besöket**. Inspektionsunderlaget gick också att ladda ned från Miljösamverkan Sydosts hemsida för att andra företag själva skulle få möjligheten att testa sin kemikaliehantering.

Sammanställning av inspektionerna visar:

90%-100% av de inspekterade företagen

- Har säkerhetsdatabladen tillgängliga för personalen
- Förvarar sina kemikalier tätt, torrt och i lämpligt emballage

70% -89% av företagen

- Känner till Reach-lagstiftningen
- Har en dokumenterad egenkontroll
- Har säkerhetsdatablad för samtliga kemiska produkter
- Har en kemikalieförteckning
- Inventerar regelbundet sina kemikalieförråd
- Förvarar sina kemikalier inlåsta, invallade och har tillgång till absorptionsmaterial

50% - 69 % av företagen

- Har kunskap om hur man kan identifiera ett utfasningsämne genom att läsa säkerhetsdatabladet
- Har en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för kemikalier
- Har rutiner för åtgärder om det sker en kemikalieolycka och rutiner att larma tillsynsmyndigheten.
- Har en kemikalieförteckning med de uppgifter som krävs enligt egenkontrollförelisningen
- Förvarar inte kemikalier som kan reagera med varandra tillsammans

Under 49% av företagen

- Känner till att de använder kemikalier som innehåller utfasnings-, riskminsknings- eller vattendirektivsämnen i sin verksamhet
- Har kontrollerat att ämnena i företagets kemikalier är registrerade enligt Reach
- Har nedskrivna rutiner för att kontrollera att kemikalierna används endast för godkända användningsområden

Arbetsgruppen är väl medveten om att företagen haft tid att förbereda sig inför besöket och att resultaten därför sannolikt är bättre än de varit om företagen inte haft denna möjlighet. Å andra sidan har vi genom ett besök kanske kommit närmare projektets mål än vi skulle ha gjort om företagen inte hade fått frågorna innan besöket. Vi anser att en samverkan med företagen där vi stöttar och lyfter deras egenkontroll inom kemikalieområdet är en mycket effektiv tillsynsmetod i förhållande till de resurser vi har.

Det går inte att mäta om projektets syften har uppfyllts men under arbetets gång och vid genomläsning av utvärderingarna har det framgått att både företagen och handläggarna har höjt sin kompetens om kemikalier och att arbetet med att identifiera utfasnings-, riskminsknings och vattendirektivsämnen har påbörjats på de företag som inspekterades.

De flesta företag angav i utvärderingen att både besöket och informationen var bra och många har uppskattat dialogen som förts under inspektionerna. Att få tid att förbereda sig inför besöket uppskattades och önskemål fanns om fler informationsträffar och besök. Handläggarnas utvärderingar visar att många tycker att det gemensamma underlaget med bakgrundsinformationen, systematiken, tolkningarna och utformningen har gett ett bra stöd vid inspektionerna. Att inspektionsunderlaget fortsättningsvis kan användas ses också som positivt.

Diskussion av resultatet

Projektets mål har bland annat varit att arbeta mot miljö kvalitetsmålet ”Giftfri miljö”. Genom att informera 74 företag och 23 miljöhandläggare om hur farliga ämnen kan identifieras, har vi kommit en bit på vägen med de resurser som tillsynsmyndigheterna har. Vår förhoppning är att de företag som inte har besökts, använder sig av inspektionsunderlaget på Miljösamverkans Sydost hemsida och börjar att ta bort eller minska användningen av de farligaste kemikalierna.

Arbetet med kemikalier är långsiktigt och i projektet har företagen fått grunderna kring kemikaliehantering och lagstiftning. Reach ställer höga krav på företagare och att byta ut farliga kemikalier är något som tar tid. Det är viktigt att även mindre verksamheter som t.ex. nedströmsanvändare har god kunskap om kemikalier och hur dessa används.

Att leta fram de farliga ämnena i kemikalierna inom ett företag är ett omfattande och viktigt arbete som företagen själva måste göra. Användningen av farliga ämnen kommer på sikt att minska efterhand som Reach genomförs och det är viktigt att företagen fortsätter arbetet med att byta ut dessa mot miljö- och hälsovänligare alternativ.

Branschorganisationerna skulle kunna stödja sina medlemmars kemikaliearbete genom att arbeta för att fler industrikemikalier miljömärks. (Vissa ”Svanenmärkta industrikemikalier” finns redan på marknaden).

Förutom att gynna miljön skulle detta underlätta företagens kemikaliearbete och de skulle kunna marknadsföra sina produkter som rena, både inom och utom Sverige.

Ett stort tack till Miljösamverkan Skåne och Kemikalieinspektionen för goda råd och svar under arbetet med projektet.

Förslag till uppföljning

Arbetsgruppen föreslår att projektet följs upp om 2-3 år inom Miljösamverkan Sydost för att utvärdera om de inspekterade företagen har minskat användningen av farliga ämnen. Om ett nytt kemikalieprojekt genomförs bör målgruppen vara inom samma bransch för att kunna anpassa målen efter gruppens behov. Inspektionerna har varit inriktade på att förbereda företag och handläggare på den ”nya” kemikalielagstiftning Reach. Uppföljande projekt bör vara inriktade på att kontrollera hur Reach efterlevs.

Arbetsgrupp och kontaktpersoner

Temadagarna, inspektionsunderlaget, visitkortet, broschyren och denna rapport har sammanställts av arbetsgruppen. Kontaktpersonerna har löpande informerat sina kollegor om projektet och sammanställt den egna förvaltningens/enhetens inspektioner. Kontaktpersonerna har under hela projektperioden varit bollplank till arbetsgruppen och bidragit med synpunkter, ändringsförslag och kommentarer.

Arbetsgruppen

Therese Andersson, Nybro kommun
Mattias Gerdin, Gotlands kommun
Ingmar B. Gustavsson, Kalmar kommun
Ronny Widerström, Länsstyrelsen i Kalmar län
Karen Jensen, Miljösamverkan Sydost

Kontaktpersoner på övriga kommuner

Hanna Gustafsson, Torsås kommun
Kristina Persson, Emmaboda kommun
Anders Ivansson, Högsby kommun
Marie Lindström, Oskarshamns kommun
Christine Dahlgren, Mönsterås kommun
Sophia Berggren, Hulstfreds kommun
Anders Karlsson, Vimmerby kommun
Susanne Martinsson, Västerviks kommun
Per Junker, Länsstyrelsen Gotlands län
Anna Stjärndahl, Borgholms kommun
Maria Almstedt, Mörbylånga kommun

Vi tackar Elisabeth Ståhl, Nybro kommun för utformningen av projektets logotyp.

Bakgrund

Vid Miljösamverkan Sydosts (MSO) verksamhetsplanering under våren 2007 röstade sex kommuner och en länsstyrelse för att genomföra ett tillsynsprojekt om kemikalier under 2008 och 2009. En närmare projektbeskrivning gavs inte och arbetsgruppen fick i uppdrag att i början av projektet föreslå mål och metod i Miljösamverkan Sydost referensgrupp och styrgrupp.

Under hösten 2007 beslutade styrgruppen för Miljösamverkan Sydost att i största mån samordna projektet med Miljösamverkan Skånes kemikalieprojekt, "Kemikaliekontroll enligt Reach och miljönämndens tillsynsansvar 2008-2009".

Målet med detta projekt var att utbilda handläggarna i Reach, ta fram en vägledning och genomföra en avgränsad tillsynskampanj med inriktning på kemikaliehantering. Under 2008 deltog arbetsgruppen i genomförande av Miljösamverkans Skåne två utbildningar för handläggare m.fl. om Reach och CLP i Lund. Miljösamverkan Skåne valde under 2008 att inte genomföra en samordnad tillsynskampanj med inriktning på Reach under 2009 i avvaktan på en lagstadgad fördelning av tillsynsansvaret över detta regelverk. I juni 2008 bestämde styrgruppen i Miljösamverkan Sydost att ett eget tillsynsprojekt med tillhörande informationsdag skulle genomföras under 2008 och 2009.

Syfte mål och metodik

Syfte med projektet

- Genom information och inspektion stödja och stimulera företagens arbete med kemikalier för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

”Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.”
- Höja kompetensen avseende kemikalier hos både företagare och handläggare.

Måluppfyllelse

- Tillsammans med Miljösamverkan Skåne genomfördes två utbildningar för miljöhandläggarna under 2008. Sammanlagt deltog 17 handläggare från Kalmar län.
- Under mars 2009 arrangerade Miljösamverkan Sydost temadagen ”Kemikalier på företag”. Samma temadag genomfördes på två ställen; Oskarshamn och Visby. 102 deltagare, varav 38 företagare, informerades om kemikalier på två utbildningsdagar.
- 74 företag i våra län inspekterades under 2009 och fick information om hur de farligaste kemikalierna kan bytas ut. Under slutet av 2009 delades en broschyr ut till länens företag med information om projektresultat och tips kring kemikaliearbetet.
- 29 företag angav i utvärderingen att de fått stöd och hjälp med att identifiera utfastnings-, riskminsknings- och vattendirektivsämnen inom verksamheten.
- 23 miljöhandläggare har deltagit i projektet och har därigenom stärkt sin kunskap om kemikalier och lagstiftningen kring Reach.
- Omkring 500 unika besökare har registrerats på projektsidan från 1 april -31 oktober 2009. (Unik besökare=Antal ip räknas endast en gång)

Miljömål:

- Säker kemikaliehantering
- Mindre mängder särskilt farliga ämnen i miljön
- Mindre mängder farligt avfall

Det går inte att visa att detta projekt lett till att minska mängden farliga ämnen och avfall i miljön. Möjligen skulle vi kunna visa på måluppfyllelse om återbesök görs på de besökta företagen om 2-3 år och vid besöket jämför deras kemikalieförteckningar från 2009 med aktuella förteckningar.

Tidplan

2008

- Feb-juni Arbetsgruppen utsågs och började läsa in sig inom området. Frågor ställdes till några företag om deras Reach-kunskap, arbetsgruppen konstaterade att denna varierade mycket från företag till företag. Arbetsgruppen försökte under projektets början samverka med branschorganisationer, tyvärr utan resultat. Flera möten hölls med MS-Skånes arbetsgrupp där bland annat planeringen av de gemensamma utbildningarna för handläggare startades.
- 27 Maj Arbetsgruppen deltog i genomförandet av MS-Skånes utbildningsdag ”Reach i praktiken” i Lund för länens handläggare m.fl.
- Juni Projektplanen klar för tillsynsprojektet inom Kalmar och Gotlands län
- Aug-dec Arbetet med att ta fram ett gemensamt inspektionsunderlag samt en temadag för företag och handläggare påbörjades.
- 8 Oktober Arbetsgruppen deltog i genomförande av MS-Skånes utbildningsdag ”Reach inverkan på tillsynen och GHS/CLP- systemet ” i Lund för länens handläggare m.fl.

2009

- Jan-april Inspektionsunderlaget arbetades fram och temadagar förbereddes
- 11 -12 Mars Temadagen ”Kemikalier på företag” genomfördes i Oskarshamn och Visby för företagare och handläggare. Pressmeddelande skickades ut i samband med temadagarna.
- 31 Mars Ett förslag till inspektionsunderlag presenterades för projektets kontaktpersoner och skickades på remiss till kontaktpersonerna.
- 1 April Inspektionsunderlaget blev klart och las ut på MSOs hemsida.
15 April Pressmeddelande om att kemikalieunderlaget fanns tillgängligt på MSOs hemsida skickades ut.
- April -Okt Inspektioner på länets företag
- 5 oktober Möte med kontaktpersonerna, utvärdering och uppföljning av projektet
- Okt-Nov Sammanställning av utförda inspektioner och utformning av rapport och broschyr.
- Nov-Dec Remiss av rapporten och broschyren skickades till kontaktpersonerna. Rapport & broschyr klara. Presskonferens anordnades.

Metod

Tillsynsmetodiken i Miljösamverkans tillsynsprojekt brukar vara indelad i 3 steg.

1. Information till företag/handläggare genom utbildningsdagar/temadagar
2. Inspektioner med gemensamt underlag
3. Resultatsammanställning med uppföljning/utvärdering

1. Information till företag/handläggare genom utbildningsdagar/temadagar.

Totalt erbjöds 4 utbildningar under två år. Dels två utbildningar om Reach och GHS/CLP som arrangerades under 2008 i Lund av MS-Skåne i samverkan med arbetsgruppen, dels två temadagar som arrangerades av arbetsgruppen under 2009 för företag och handläggare i Oskarshamn och Visby. Se program i bilaga 2.

2. Inspektioner med gemensamt underlag

Arbetsgruppen arbetade med att ta fram ett inspektionsunderlag under ca ett år. Värdefulla synpunkter på inspektionsunderlaget fick vi från MS-Skånes arbetsgrupp och projektets kontaktpersoner. Inspektionsunderlaget utformades i 2 delar. Del 1 Material för miljöhandläggare och Del 2 Inspektionsunderlag med bilagor (till företagen).

Själva inspektionsunderlaget, Del 2, innehåller 19 frågor om kemikaliehanteringen och Reach. Till varje fråga finns en laghänvisning i bilagan. I bilagan finns även arbetsgruppens egna frågekommentarer samt länkar till ytterligare information. Layouten på inspektionsunderlaget utformades med professionellt grafiskt stöd. Bilaga 3.

Det nya vid tillsynsmetoden var att vi innan inspektionerna genomfördes gav företagen möjlighet att själva gå igenom inspektionsunderlaget. Inspektionsunderlaget skickades i god tid ut till de företag som skulle inspekteras och lades samtidigt ut på Miljösamverkan Sydosts hemsida. Antal besök på MSOs hemsida och projektsidan "Kemikalier på företag" registrerades.

Syftet med tillsynsmetoden var dels att uppmärksamma och stödja företagen i deras egenkontrollansvar inom kemikalieområdet, dels förse företagen med så mycket information om Reach som möjligt. Vi hade också en förhoppning om att arbetsmetoden skulle bidra till att företagen innan besöket själv gick igenom frågorna, tog fram relevant material och förberedde egna frågor. Metoden medgav också att de företag som inte fick besök själva kunde gå igenom underlaget som en del i egenkontrollen av kemikaliehanteringen.

Bakgrunden till den valda metoden var att arbetsgruppen tidigt insåg att både miljöhandläggare och företag behövde utbildning inom kemikalieområdet, härunder särskild den nya kemikalielagstiftningen Reach. Mängden information och krav inom området är omfattande och det tog lång tid för arbetsgruppen att få inblick i frågorna. Vi antog att detta också skulle gälla för länens företag.

För att kunna nå ut med vårt budskap till små företag samt deras kemikalieleverantörer tog arbetsgruppen fram ett visitkort som lämnades till företagen vid inspektionerna. På visit-

korten finns två frågor som företagen kan ställa till sina leverantörer.

- Innehåller den kemiska produkten utfasnings-, riskminsknings- eller vattendirektivsämnen?
- Är ämnena i den kemiska produkten registrerade för den användning som är aktuell för vårt företag?

Under projekttidens första början hade vi mycket samarbete med arbetsgruppen för kemikalieprojektet i Miljösamverkan Skåne. Denna kontakt gav oss mycket kunskap och bra kontakter som vi sedan använde genom hela projektet. Att samverka med Miljösamverkan Skåne har varit mycket givande även om avstånden är stora rent geografiskt. Genom erbjudna utbildningar fick handläggarna i våra län möjlighet till utbildningar på hög nivå till låga kostnader.

3. Resultatsammanställning med uppföljning/utvärdering

När tillsynsprojekt genomförs i våra län utvärderas alltid projekten genom att fråga både handläggare och företagare vad de tyckte om projektet genom att fylla i särskilda utvärderingsblanketter. Svaren är anonyma.

Vid slutet av detta projekts inspektionstid samlades projektets kontaktpersoner även för en muntlig utvärdering och uppföljning. Se sammanställning av synpunkter och förslag på uppföljning under bilaga 1. Under oktober-december 2009 skrevs denna rapport om projektet samtidigt med att en broschyr över projektresultatet togs fram. Målgruppen för broschyren var företag, handläggare och förtroendevalda.

Kemikalieinspektionen bidrog med föreläsare till våra temadagar samt utsåg en kontaktperson vid projektets början, Karin Rumar. Hon har granskat vår slutrapport och broschyren och hjälpt arbetsgruppen med alla våra frågor. Tyvärr kommunicera vi inte inspektionsunderlaget med KEMI innan vi genomförde inspektionerna.

Resultat och kommentarer

Temadagarna

Den 25 maj 2008 och den 8 oktober 2008 arrangerade Miljösamverkan Skåne i samverkan med Miljösamverkan Sydost två utbildningsdagar: ”Reach i praktiken” och ”Reach inverkan på tillsynen och GHS/CLP- systemet”. Under dagarna deltog 108 respektive 114 miljöhandläggare.

Under mars 2009 arrangerade Miljösamverkan Sydost temadagen ”Kemikalier på företag”. Inbjudan skickades genom miljöförvaltningarna och enheterna ut till länens företag (A-, B- och C-anläggningar). Samma temadag genomfördes på två ställen, Oskarshamn och Visby den 11 och 12 mars 2009. 102 deltagare genomförde utbildningen, 38 av dessa kom från företag inom Gotlands och Kalmar län. 91 av 102 kursdeltagare lämnade en kursutvärdering. Av denna framgick följande Helhetsbedömning av kurserna var följande: **Mycket bra** 24 st, **Bra** 60 st, **Godtagbar** 7 st

Bland positiva synpunkter på dagarna angavs bland annat föredragshållarna och det värdefulla att både företag och tillsynsmyndigheter får samma information vid samma tillfälle. Den stora mängden information och att informationen om Reach borde ha varit mer inriktad på vilka krav som ställs på nedströmsanvändarna, angavs bland annat som negativa synpunkter.

Antal besök på hemsidan

Mellan 1 april och 31 oktober 2009 har omkring 500 unika användare besökt sidan om kemikalieprojektet. Flest besök gjordes när inspektionsunderlaget lades ut på Miljösamverkan Sydosts hemsida och Tillsyns- och Föreskriftsrådet uppmärksammade detta i sitt nyhetsbrev samma vecka. En ökning av besöken ökade efter en artikel om projektet i lokaltidningen Barometern under vecka 16. (Unik besökare=Antal ip räknas endast en gång)

Sammanställning av inspektionerna och utvärderingarna samt kontaktpersonernas utvärderingar

Arbetsgruppen är väl medveten om att företagen haft tid att förbereda sig inför besöket och att resultaten därför sannolikt är bättre än de varit om företagen inte haft denna möjlighet. Å andra sidan har vi genom ett besök kanske kommit närmare projektets mål än vi skulle ha gjort om företagen inte hade fått frågorna dessförinnan. Vi anser att en samverkan med företagen där vi stöttar och lyfter deras egenkontroll inom kemikalieområdet är en mycket effektiv tillsynsметод med hänsyn till de resurser vi har att tillgå.

Deltagande kommuner/länsstyrelser:

Totalt 9. Torsås, Kalmar, Gotland, Hulfsfred, Västervik, Emmaboda, Oskarshamn, Möns-
terås, Nybro och Länsstyrelsen Gotlands län

Antal besökta företag: 74

Antal handläggare som deltagit i projektet: 23

Medelvärde på antalet besökta företag per tillsynsmyndighet har varit omkring 8 företag/tillsynsmyndighet. Detta motsvarar antalet i tidigare genomförda tillsynsprojekt inom Miljösamverkan Sydost.

A. Verksamhetstyp

	A		B		C		U		Summa	
Antal	%	2	3%	23	31%	46	62%	3	4%	74

Vi konstaterar att materialet har använts mest på C-företagen. Denna grupp har varit arbetsgruppens främsta målgrupp. Miljöförvaltningarna/enheterna har själva valt vilka företag de ville besöka, valet sker ofta utifrån den egna tillsynsplanen.

B. Finns ett miljöledningssystem på företaget?

(även andra miljöledningssystem än ISO och EMAS anges som ja)

	Ja		Nej		Summa	
Antal	%	38	53%	34	47%	72

Denna fråga kan utgå eftersom vi inte genom detta underlag kan visa om företag med miljöledningssystem har en bättre kemikaliehantering.

1. Finns egenkontrollen dokumenterad på företaget?

	Ja		Delvis		Nej		Summa	
Antal	%	58	78%	10	14%	6	8%	74

Andelen företag med en dokumenterad egenkontroll är högre om man jämför detta resultat med tidigare tillsynsprojekt inom Miljösamverkan Sydost. Att det finns en dokumenterad egenkontroll betyder dock inte att den är komplett!

2. Finns en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för kemikaliehanteringen?

	Ja		Delvis		Nej		Summa	
Antal	%	51	69%	12	16%	11	15%	74

Denna fråga kan vara svår att följa upp eftersom befattningsbeskrivelser kan finnas på andra ställen än i företagets egenkontrollprogram.

3. Finns säkerhetsdatablad för samtliga farliga kemiska produkter (enkel tolkning: produkter med farosymbol/oranga fyrkant)?

	Ja		Delvis		Nej		Summa	
Antal	%	65	88%	7	9%	2	3%	74

Resultatet av denna fråga visar på att arbetet med säkerhetsdatabladen fungerar bra på företagen.

4. Finns säkerhetsdatabladen tillgängliga för den personal som använder kemikalierna?

	Ja		Delvis		Nej		Summa	
Antal	%	67	90%	5	7%	2	3%	74

Denna fråga bör ställas direkt till personalen vid inspektionen.

5. Finns rutiner för att regelbundet inventera kemikalieförrådet?

		Ja		Delvis		Nej		Summa
Antal	%	59	80%	4	5%	11	15%	74

Frågan bör kompletteras med dokumenterade rutiner.

6. Finns rutiner för åtgärder om en kemikalieolycka sker?

		Ja		Delvis		Nej		Summa
Antal	%	48	65%	10	13%	16	22%	74

Frågan bör kompletteras med dokumenterade rutiner för åtgärder. Det är anmärkningsvärt att så många företag saknar rutiner för åtgärder vid en kemikalieolycka.

7. Finns rutiner för att larma tillsynsmyndigheten omgående vid driftsstörning/olycka?

		Ja		Delvis		Nej		Summa
Antal	%	50	68%	5	7%	19	25%	74

Frågan bör kompletteras med dokumenterade rutiner för att larma.

Kravet på att larma tillsynsmyndigheterna vid driftsstörningar/olyckor har funnits länge och det är inte bra att ca.1/4 av företagen saknar rutiner för detta.

8. Finns en kemikalieförteckning?

		Ja		Delvis		Nej		Summa
Antal	%	59	80%	4	5%	11	15%	74

9. Innehåller kemikalieförteckningen de uppgifter som krävs enligt egenkontrollförordningen?

		Ja		Delvis		Nej		Summa
Antal	%	38	51%	24	32%	13	17%	75

Frågan bör kompletteras med vad kemikalieförteckningen saknar för att kunna uppfylla egenkontrollförordningen. Summan av svar är 75, men ska vara 74 och motsvara antal besökta företag. Brist i rapporteringen kan vara felkällan.

10 A. Använder företaget kemikalier som innehåller utfasnings-, riskminsknings- eller vattendirektivsämnen i sin verksamhet?

		Ja		Vet inte/Delvis		Nej		Summa
Antal	%	29	40%	35	49%	8	11%	72

Ungefär hälften av företagen har inte kontrollerat om deras kemikalier innehåller ovanstående ämnen. 40 % av företagen har dock kännedom om att sådana ämnen förekommer i kemiska produkter som används inom företaget. Frågan är ny och har antagligen inte ställts till företagen förut. Uppföljning behövs.

10B. Om ja under 10 A, finns en plan för utfasning/begränsning av ovanstående ämnen?

		Ja		Nej		Summa
Antal	%	22	55%	18	45%	40

Fråga 10A och 10B bör ses över och göras lättare att följa.

11. Har företaget kunskap om hur man kan identifiera ett utfasningsämne genom att läsa säkerhetsdatabladet?

		Ja		Nej		Summa
Antal	%	39	60%	26	40%	65

Andel företag som svarat på denna fråga är låg, 65 av 74. Positivt att 39 företag kan identi-

fiera utfasningsämnen!

Det är tyvärr inte alla utfasningsämnen (och även riskminskningsämnen) som kan identifieras genom att läsa säkerhetsdatabladet eftersom dessa inte behöver redovisas om kemikalien innehåller mindre än 0,1% viktprocent (<1% om det är ett riskminskningsämnen).

Riskfraser saknas för PB, vPvB och hormonstörande ämnen och dessa går inte heller att identifiera genom att läsa säkerhetsdatabladet.

Fråga bör kompletteras med denna information i bilagan.

Frågor om REACH

12. Känner företaget till den nya europeiska kemikalielagstiftningen Reach?

		Ja	Delvis*	Nej	Summa
Antal	%	57	1	16	74
		77%	1%	22%	

*Delvis finns inte med som svarsalternativ i underlaget och bör finnas med framöver!

13. Är företaget tillverkare, importör, nedströmsanvändare eller distributör enligt Reach?

		Tillverkare	Importör	Nedströms.	Distributör	Vet ej	Summa
Antal	%		1	73	4		78
			1%	94%	5%		

Denna fråga är mycket svår att kontrollera. Företagen kan ha olika roller som vi inte känner till. Exempelvis kan företagen importera varor som innehåller ämnen från kandidatlistan över 0,1% och inte vara medvetna om att de därmed klassas som importörer. Frågan bör omarbetas och varje roll förklaras med exempel.

14. Har företaget kontrollerat (med leverantören) att ämnena i företagets kemikalier är registrerade enligt Reach?

		Ja, ange hur	Ja, företaget har kontrollerat med leverantören	Nej, delvis	Summa
Antal	%	11 (6 anger att de själva har kontrollerat)	21	42	74
		15%	28%	57%	

Under hälften av företagen har kontrollerat frågan med själva eller genom leverantören. När ett ämne registreras enligt Reach förses det med ett registreringsnummer som ska finnas med i säkerhetsdatabladet. Utöver de ämnen som har förhandsregistrerats pågår själva registrering av ämnen från 1 december 2010 och stegvis fram till 2018.

15. Finns nedskrivna rutiner för att kontrollera att kemikalierna används endast för godkända användningsområden?

		Ja	Nej	Summa
Antal	%	30	44	74
		41%	59%	

Denna fråga har av både företag och handläggare ansetts onödig. Frågan bör kompletteras med exempel för att inte missförstås. Arbetsgruppen önskade att lyfta fram att kemikalier ska användas till det som användningsområdet anger och inte exempelvis att använda en hydraulolja som färg. Vi kan även konstatera att frågan är svår att kontrollera i verkligheten.

Registrering av ämnen pågår löpande fram till 2018 enligt Reach. De identifierade använd-

ningsområden kommer på sikt att finnas med i säkerhetsdatablad. Frågorna 14 och 15 bör omformuleras för att ta hänsyn till detta.

Formuleringen ”Godkända användningsområden” bör ändras till registrerade/identifierade användningsområden.

16. Finns nedskrivna rutiner för att rapportera fel i säkerhetsdatabladet till leverantören?

	Ja	Nej	Summa
Antal	20	54	74
%	27%	73%	

Många företag har ansett att frågan är onödig. Detta kan möjligen bero på att det är en ny skyldighet enligt Reach. Syftet är bl.a. att ständigt informera tillverkare och användare om nya/ändrade egenskaper hos kemikalien som kan påverka hälsa och miljö. Frågans text bör kompletteras med ”fel eller brister”

Tillsyn av kemikalieförrådet

17. Hur förvaras kemikalierna?

	Ja	Delvis	Nej	Summa
A. Tätt underlag?	75 96%	2	1	78
B. Torrt?	78 99%	1		79
C. Inlåst?	68 86%	10	1	79
D. Invallat?	60 77%	12	6	78
E. I lämpligt emballage?	76 97%	3		78
F. Emballage i gott skick?	78 99%	1		79
G. Uppmärkt?	67 86%	9	2	78
H. Finns absorptionsmaterial?	54 74%	5	14	73
I. Frostfritt	65 89%	6	2	73
J. Finns påkörningsskydd?	15 31%	10 20%	6 12% 18 ej aktuellt	49

Ovanstående frågor kontrolleras ofta på företagen och resultaten är goda. Frågan bör kompletteras med en fråga om antal inspekterade kemikalieförråd.

18. Förvaras kemikalier som kan reagera med varandra tillsammans?

	Ja	Vet inte	Nej	Summa
Antal	5	19	46	70
%	7%	27%	66%	

Denna fråga är viktig att ha med sig framöver eftersom så många inte har kunskap om kemikalierna kan reagera med varandra.

19. Gör stickprovskontroll! Finns det kemikalier lagrade som inte finns med på kemikalieförteckningen?

		Ja		Nej		Summa
Antal	%	17	25%	47	70%	67
		3 Kemikalielista finns inte	5%			

Frågan bör omformuleras och exempelvis ange hur många kemikalier som ska kontrolleras.

Sammanställning av företagarnas utvärdering

40 av 74 företag har svarat på enkäten, drygt hälften. Det är svårt att få in svar från alla, nya metoder behövs för att kunna utvärdera inspektionerna. Generellt kan sägas att företagen uppfattade besöken och informationen som bra till mycket bra. Inspektionsmetodikerna fick flest positiva kommentarer. Önskemål finns om flera träffar och besök.

De flesta av företagen har svarat att de fått stöd att identifiera de farligaste ämnen. Enkäten bör kompletteras med frågan: Läste ni inspektionsunderlaget inför besöket?

40 av 74 företag har svarat på enkäten.

1. Hur uppfattades besöket?

Dåligt	Bra				Mycket bra				
	1	1	1	2	2	6	14	4	9

Summa 40 företag

2. Hur var informationen om kemikalier som gavs vid besöket?

Dålig	Bra								
Mycket bra									
		4		2	3	4	16	3	6

Summa 35 företag

3. Syftet med detta besök har främst varit att stödja ert arbete med att identifiera utfasnings-, riskminsknings- och vattendirektivs ämnen i er kemikaliehantering. Har syftet uppnåtts?

	Ja	Delvis	Nej
Antal	29	8	3

Summa 40 företag

Vad var bra?

- Information

Informationen om säkerhetsdatablad mm

2 Informationen

Informativt, det rådgivande inslaget är mycket bra och viktigt

Informativt och bra nivå

Att vi fick mer information angående kemikalier och förslag på förbättringar

Bra genomgång och information

Informationen om Prio

Bra med informationen, tips och råd vad vi kan förbättra i vår verksamhet

Metod

Att vi tillsammans går igenom hur vi arbetar här, och att om vi arbetar rätt eller fel

Frågeformuläret innan besöket. Lättsamt och trevligt.

Att jag fick en bättre förståelse för och hjälp att sköta den del av mitt arbete. Bra info. Bra inspektör

Fick mycket råd och hjälp

Möjlighet att i lugn och ro träffa och diskutera med tillsynsmyndigheten

Konstruktiv dialog.

Bra upplägg med rätt attityd.

Möjligheten att snabbt få svar och goda råd.

Bra med stöd i det här arbetet med kemikalier.

Lugnt, sakligt och humoristiskt.

Öppen dialog, bra support i miljöfrågor

Bra förklaringar på lagar och förordningar

Öppen dialog. Bra att informationspapper skickades ut i förväg så att vi kunde förbereda oss.

Bemötandet

Att vi fick information och kunde diskutera olika frågor

Dialogen och stämningen var bra

Dokumentationen som lämnades vid besöket

Vägledande, hjälpande och positiv anda. Vi blev uppmärksammade på rutiner och kemikalier

Ökad förståelse för arbetet i organisationen

Vad var dåligt?

- Målgrupp

Hänsyn till vad företaget jobbar med

Ingen eller dålig förståelse för verksamheten

- Metod

Att det var så kort, hade gärna fått vara längre

Lite för pappersbundna.

- Annat

Kan inte komma på något

2 Inget

Vet ej

Blåsig.

Ingenting, mer än insikten av vår dåliga kunskap

Kan inte säga att något var dåligt

Vad kan tillsynsmyndigheten bli bättre på?

- *Information*

Gärna tips, info och länkar på hemsidan.

Information är alltid bra från experter

Vara mer till hjälp i det fortsatta arbetet för en bättre inre och yttre miljö

Bättre expertkunskap inom tillsynsområdet. Föra dialog tätare med oss i syfte att öka kunskapsnivån inom området

- *Träffar*

Jag tror att det mesta fångats upp. Kanske vore det bra att ha en lokalsamling av företagen här i Nybro, men en liten genomgång av hur läser man varuinfon.

Bjuda in till information och diskussion. Vore trevligt med tätare kontakt

Vore trevligt att veta mer om hur vi som företag kan dra nytta av tillsynsmyndigheten för att bli bättre i vårt miljöarbete

Anordna informationsträffar om regelverket.

- *Kontroll*

Kontrollera flera företag

Kontrollera oseriösa företag i Gotlands kommun och se till att miljöfarligt avfall tas om hand av personal på Skarphäll (utbildning av personal så att rätt debitering på lämnade produkter).

Besök oss oftare, håll kontakt.

Öka antalet företagsbesök, hålla en öppen dialog/naturlig dialog

Mer kontinuerligt komma till oss och att vi på så sätt kan förbättra vår verksamhet

Kanske ha olika teman för besöken

- *Samordning*

Samordning med andra myndigheter som utövar tillsyn inom samma område.

- *Annat*

Ta med fikabröd.

Vet ej nu. Kanske kommer på något i efterhand

Inga synpunkter för närvarande

2 Vet ej

Sammanställning av handläggarnas utvärdering

14 av 23 handläggare har lämnat utvärderingen. Nya metoder behöver utvecklas för att få in svar från alla handläggare som arbetat med projektet.

Inspektionsunderlaget har fått flest positiva synpunkter och de flesta tycker att det är bra-mycket bra.

Hälften av inspektörerna anser att syftet med projektet har uppnåtts. Några handläggare anser att projektets ambition har varit för hög och att informationsmängden varit för stor och bör anpassas till målgruppen.

Vad tycker du om inspektionsunderlaget till projektet?

Ange antalet under varje ruta!

Dåligt

Bra

Mycket bra

				1		1	5	3	4
--	--	--	--	---	--	---	---	---	---

Summa 14

Syftet med detta projekt har främst varit att stödja företagens arbete med att identifiera utfasnings-, riskminsknings- och vattendirektivs ämnen i er kemikaliehantering. Har syftet uppnåtts?

	Ja	Delvis	Nej
Antal	7	6	1

Summa 14

Vad var bra?

- *Underlaget*

Bra med mycket bakgrundsinformation

Att inspektionsunderlaget var bra för en systematisk genomgång + att där fanns referenser/info. Att gå ut samlat. Att företagen behandlas lika.

Underlaget=inspektionsprotokollet

Underlaget=långlivat

Aktuell information samlad på ett ställe

Bra med lagstöd, tolkningar och hjälp i bilagan till inspektionsunderlaget.

Frågor och förklaring på samma plats i inspektionsunderlaget.

Snygg layout insp.underlag

Lätt att fylla i checklistan och bra med kommentarsfält

Bra upplägg av inspektionsunderlag

Informationsblad att dela ut

Enkelt och överskådligt.

Jättebra med gemensamt inspektionsunderlag.

Underlaget

Systematiskt.

Bra att man har lagstiftning och andra kommentarer i direkt anslutning till frågan.

Den information som behövs finns i underlaget.

Materialet är kortfattat men hänvisningar finns till utförligare material.

Snyggt och tilltalande material

Bilagan med fördjupningsinfo och lagstöd är mycket bra

Lagom antal frågor

Visitkortet är mycket bra, två frågor som i princip summerar allt. Bra grej att fokusera på för vissa verksamheter som fick väldigt mycket info att ta in.

- *Inspektionsperiod*

Bra med en längre inspektionperiod.

Vad var dåligt

- *Målgrupp*

För avancerat för mindre företag

För omfattande och hög nivå för C-anläggningar.

Har varit på några verksamheter där miljö- och kemikaliearbetet legat på väldigt låg nivå. På de verksamheterna är underlaget nästan för mastigt att gå igenom.

Lite för mastigt att tillämpa på de flesta av c-verksamheterna

- *Ambitionen*

Ambitiöst lite i överkant. Tycker inte man ska kräva mer än vad lagstiftningen säger ex. kemikalielista på ämnesnivå.

För svårt för företagen. De har sagt att de kommer att fråga sina leverantörer om deras kemikalier innehåller de särskilt farliga ämnena som är projektets syfte att fasa ut. Därmed får de själva ingen kunskap i framtiden att identifiera dessa ämnen.

Tveksamt nått syftet eftersom nivån var hög i projektet – kanske om endast företag som kommit längre i sitt kemikaliearbete inspekterats. För vissa objekt blev det mest som information om kemikaliearbete.

- *Underlaget*

Konstig formulering av fråga 10

- *Annat*

2 Inget

Saknade du något i underlaget

- *Underlaget*

Något otydligt att oljor,dielsel (..) skulle vara med i kampanjen (Vi tog med det)

Det bör för ”alla” frågor finnas ett svarsalternativ ”ej aktuellt”

Lite mer utrymme för kommentarer om underlaget ska vara den enda inspektionsrapporten

- *Digital möjlighet*

Att kunna fylla i det digitalt.

Möjlighet att fylla i underlaget digitalt

- *Annat*

Nej

Vad kan bli bättre

- *Information*

Förklara vad en kemikalieförteckning enligt egenkontrollförordningen bör innehålla (t.ex. att det är ok med info i 4 olika system).

- *Utvärderingen*

Att utvärderingsfrågorna stämmer helt med inspektionsfrågorna.

- *Ambition*

Utforma projektet på rätt ambitionsnivå för målgruppen.

- *Inspektionsperiod*

Ev. längre inspektionsperiod

- *Annat*

Se även svar på vad som är dåligt.

